

5 zvířat z jiné planety

Paleta živočichů na naší planetě je tak pestrá, že se mezi nimi najdou mnozí tvorové, kteří jsou podle všech měřítek neobvyklí a bizarní. Podívejme se na pět pozemských živočichů, kteří působí jako obyvatelé jiného světa

PŘIPRAVIL: VLADIMÍR SOCHA

KŘÍŽENEC MRAVENCE S ŽIRAFOU

Při detailních makro-záběrech působí mimozemsky většina běžných zástupců hmyzu. I tady ale objevíme některé druhy, které se v tomto bizarním světě vymykají běžným měřítkům. Příkladem za všechny může být **nosatec žirafí** (*Trachelophorus giraffa*) ze skupiny zobonoskovitých. Žije pouze na Madagaskaru a samečci dosahují maximální délky kolem 2,5 cm. Nejnápadnějším rysem tohoto brouka je neuvěřitelně prodloužený krk, který se uplatňuje zejména při stavbě hnízda a vzájemných soubojích. Pokud by bylo možné geneticky skloubit žirafu a mravence, pak by hypotetický klon mohl vypadat právě takto.

VELKÝ „VZOR“

Když už jsme u žiraf – také tito afričtí sudokopytníci mají mnoho pozoruhodných tělesných adaptací. Kromě extrémně dlouhého krku o délce až 2,4 metru disponují také půlmetrovým jazykem a speciálními cévními přepážkami, které brání zpětnému toku krve do hlavy v okamžiku, kdy žirafa skloní při pití krk až k zemi.

↓ Nosatec žirafí
(*Trachelophorus giraffa*)
žije pouze na Madagaskaru

↘ „Chlupatá“ varianta rozedrance proužkovaného (*Antennarius striatus*) působí neobvykle dokonce i mezi rozedranci

RYBA S VLASTNÍM PRUTEM

Mezi zvláště vyhlížející druhy bychom mohli zařadit spoustu zástupců vodní říše. Mezi nejzajímavější ale nepochybně patří **rozedranci** (*Antennariidae*). Tyto mořské ryby jsou často zavalité, mají tělo pokryté hrubými šupinami a na pohled si je můžete snadno splést s kameny nebo korály. Jejich prsní a břišní ploutvičky vypadají spíše jako malé nožky a k dispozici mají také zajímavou loveckou strategii – volný paprsek hřbetní ploutve představuje jakousi chvějící se návnadu, lákající jiné ryby do blízkosti rozedrancovy tlamy. Neuvěřitelná je také rychlost, jakou tato ryba dokáže kořist spolknout – byla změřena na pouhých několik milisekund!

ŽÁDNÍ VELCÍ SPORTOVCI

Rozedranci jsou velmi nenároční na prostor. Pokud jim dané stanoviště vyhovuje, mohou na něm setrvat prakticky bez výraznějšího pohybu i několik týdnů.

ŽÁBRY HEZKY VENKU

Axolotl mexický (*Ambystoma mexicanum*) patří mezi učebnicové příklady neobvyklých obojživelníků. Tento malý příbuzný našich mloků a čolků žije pouze v některých mexických jezerech a u nás se mu někdy také přezdívá tygří mlok nebo (vodní) dráček. K dýchání mu slouží keříčkovitě rozvětvené žábry, které výrazně vystupují po obou stranách krku. Růžově zbarvený „mimozemšťan“ představuje nádherný příklad neotenie – zachovává si totiž schopnost rozmnožování i v nedospělém, larválním stadiu. Má také velkou schopnost obnovy svých poškozených tělesných částí.

KAM SE PODĚLI?

Axolotl bohužel patří ke kriticky ohroženým druhům, kterým hrozí přímé vyhubení. Rozsáhlý výzkum v roce 2013 ukázal katastrofu – ve volné přírodě mexických jezer nebyl objeven jediný žijící axolotl (o pět let dříve přitom zoologové napočítali ještě 6 000 jedinců na 1 km²).

➤ Axolotl se v zajetí dožívá zhruba 25 let a obvykle nepřesahuje délku 30 cm

↓ Dříve se těmto želvám říkalo hadokrčky, zoologové je řadí do skupiny matamatovitých

DINOSAUŘÍ ŽELVA

Dlouhokrčka hadí (*Hydromedusa tectifera*) je nápadná svým extrémně dlouhým krkem i celkovou vizáží. Tento jihoamerický plaz obývá slepá ramena a zátočiny řek a často zde za pomoci svého dlouhého krku loví ryby a jiné drobné vodní obratlovce. Nad hladinu často vyčnívá jen její rypec s nozdrami. Krk této želvy je tak dlouhý, že jej ani nemůže úplně zatáhnout do krunýře. Protože právě dlouhým krkem připomíná vyhynulé sauropodní dinosaury, vysloužila si přezdívku „dinosauří želva“.

VYHYNULÍ REKORDMANI

Je-li řeč o délce krku, pak žirafy, dlouhokrčky ani nosatci (v poměru k velikosti) nemohou konkurovat vyhynulým sauropodům. Tito druhohorní plazopánví dinosauri byli největšími suchozemskými tvory všech dob a někteří z nich (např. rod *Mamenchisaurus*) měli krk dlouhý až přes 15 metrů!

HVĚZDA MÍSTO NOSU

Také mezi savci nalezneme zástupce, kteří vypadají jako vyslanci z jiné galaxie. Příkladem může být hmyzožravec **krtek hvězdonošý** (*Condylura cristata*), žijící na východě Spojených států a Kanady. Příbuzný našeho krtka obecného je o trochu delší, ale jeho hlavní odlišnost představuje zakončení nosu v podobě jakýchsi monstrózních chapadélek. Jeho nos je jedním z nejcitlivějších orgánů v živočišné říši a krték je díky tomu přeborníkem ve vnímání různě silných seizmických vln.

BLESKURYCHLÍ JEDLÍCI

Krtci hvězdonoší jsou také neuvěřitelně rychlí jedlíci – identifikovat potravu a následně ji pozřít jim nezabere víc než 120–230 milisekund. Jejich mozek dokáže vhodnost či nevhodnost potravy posoudit za nepostřehnutelných 8 milisekund. Limitem už je zde pouze výkonnost nervového systému.

→ Nos krtka hvězdonošého má v průměru jen jeden centimetr a vyrůstá z něho dvaadvacet hmatových výběžků s přibližně 25 000 dotykovými receptory

